

Estudamyenidoğan

M. A. Akşit Koleksiyonundan

2-Kültür

4

Kabile/Göçebe Kültüründe Yaşam ve Ölüm*

*M. Arif AKŞİT***

*B. Güvenç¹, Sosyal Antropoloji Dersinden derlenmiştir

**Tıp Doktoru, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı, Neonatoloji ve Pediatrik Genetik Uzmanı, (Emekli) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Bir birey kabile kültüründe olup, bu yapıyı benimseyen kişi olması, onun varlığını kabile ile bütünleşirmesi gerekir. Bazı insanların futbol takımı ile hayran olması örnek olarak verilebilir, atılan gollerin, nasıl ve topun nasıl gol olduğu ötesinde çok detaylar da hayranlık olarak sunulmaktadır.

Kendi benliğinin önemi olmayacağı düşüncesi ile kabile varlığı için ölümü göze aldığı da sıklıkla rastlanmaktadır. Bu açıdan birçok destan hikayesinin, kabilesinin korunması için kendisini feda edenleri masal unsurlar katılarak iletilmektedir.

İnanışlarda peygamber demiş ki, denilerek ifadelerle kutsallık katılması ve kesinlik kazandırarak, insanları yönlendirmektedirler. İnsanlar yanlışlıklarını fark etseler bile, bunu bir fedakarlık olarak görmekte ve şikayet etmeyip, sevap kazandıklarını sanmaktadırlar.

Yazar Akşit Sülalesinin bir temsilcisi olup, Ak-Şit, beyaz güneş (Arapçası: İhşidî)², toplumu aydınlatan hoca demektir, genel sülale mesleği de öğretmenlik ve akademik hocalıktır. 960 Yıllarında Orta Asya Bölgesinde Katagan'dan göç edip, Mısır'da devlet kurmuşlar, Arapça olarak İhşidî denildiği görülmektedir. Daha sonra Konya Bölgesinde, bir dal, Osman (Yatağan Bey) ve İbrahim Bey, Acıpayam, Tavas ve Kale fethi, Teyze oğlu da Çal, Çivril fethetmişlerdir. Bir kolu da Kabraman Maraş fethini yapmışlardır. Halen burada soyadları aynıdır. Bu açıdan kabile temelinde felsefesi, her

birey özel, özgün ve kardeşlik bağı ile bağlıdır, ayrıcalık tanınmaz, hak edişe göre yaklaşım yapılır olmaktadır.

Eğer bir kişiden fedakarlık istendiğinde, bunun dayanağı olarak inandığı bir grubu gerekçe göstermek daha etkin ve kolay olabilmektedir. Bir kişiden para isterseniz, gerekçesini sorar, fakir olduğu ifade edilince devlet baksın diyebilir. Yaratan için veriliyor denince, sanki inanç ve Kuran temelli gibi, insanlar kutsal bir iş yapıyor diyerek verirler ve nasıl harcanacağı bile sorulmaz. Bu açıdan, inançlar en sık aldatılan olmaktadır, kabilelerde de takım için para toplanması da olabilmektedir. Bilet parasının çok yüksek olması da fedakarlık olarak görülmektedir.

Özet

Kabile/Göçebe Kültüründe Yaşam ve Ölüm

Amaç: Varlık, yaşam ve yaşam ötesi, ölüm boyutunda, Kuran ayetleri ile bir kişisel bakış yapılmaktadır, ki bu inanışa dayalı bir değerlendirme değildir.

Dayanaklar/Kaynaklar: Ahmed Hulusi Kuran³ temelinde, web düzeninden alınarak, a) varlık; 97 sure, 874 ayet ve sonuçta 1057 kelime geçişi ile, b) ölü-ölüm; 73 sure, 241 ayet ve 291 kelime geçişinden yararlanılmıştır.

Giriş, Tanım: Kuran kelime anlamı olarak, sunum, taktim olduğu dikkate alındığında, bir felsefe boyutu olarak ele alınarak, varlık ve ölüm konusu irdelenmektedir. Bakış açısı tıp ve Yenidoğan ağırlıklı olduğu görülecektir.

Sonuç: Tüm yaklaşımlarda sonuç olarak yaşam, varlık ve ölüm vurgusu olduğu gözlenecektir.

Yorum: Varlık ve yaşam sonucunda ölüm kavramlarının tamamen kişisel bakış açısı olduğu, hekim gözü ile ele alındığı ve Yenidoğan Yoğun Bakım yaklaşımı içinde bulunduğu algılanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Neonatoloji, Varlık, ölüm irdelenmesi

Outline

Life and Death at the Gathering Culture

AIM: The words; existence and death at Quran is taken for individual discussion based on medical perspective. Thus not a religious consideration.

Grounding Aspects: Quran³, from Ahmed Hulusi web indications; a) presence; 97 verses, from 874 subject, result 1057, b) Death; 73 Verses, 241 subject, 291 result.

Introduction: The meaning of Quran, presentation, so, as presence and death words, the thoughts be noticed at this unit. This article is a philosophical point of view at medical inspection.

Notions: All assessments on presence and death and after life, also.

Conclusion: The presence, after life being personal announcement, from health/medical and physician point of view, especially considering at Intensive Care Unit of Neonatology.

Key Words: Neonatology, presence, and death in consideration

Giriş

Yaşamın bir amacı da bir değer, bir eser bırakmaktır. Bir kişinin kahraman olması, kabilesi için yaşamını feda etmesi, belirli bir ritüel, destansı olması ile bazı inançlarda şehit olarak algılanmakta, kısaca hatırlanmakta, anılmaktadır.

Öztürk⁴: *4/69 Allah'a ve resule itaat eden/ihkelere uyan kişilere gelince, bunlar, Allah'ın kendilerine nimet verdikleriyle beraberdirler. Peygamberlerle, hak dostlarıyla, şehitlerle, hayır ve barışı sevenlerle. Ne güzel dosttur bunlar yaklaşımında şehit olmanın, bir hak durumunu bir bakıma savunmak, savaşmak olmadığı, hayır ve nimet temelinde olmayı, insanlık dostu olmayı vurgulamaktadır. Kısaca bir kişinin varlığının bir grup, bir kavim ve bir inanç için feda etmesinin şehitlik kapsamında olmayacağı açıktır.*

Bir kişinin varlığı bu açıdan insanlık boyutu olarak öne alınmalıdır.

Genel Değerlendirme

Bazı insan grupları, toplulukları varlık devamı için, çeşitli boyutları öne çıkarırlar. Ermeniler ayrı bir genetik ırk iddiasında olmasına karşın, yapılan genetik tarama ile Türk Boylarına yakın çıkması nedeniyle örtbas edilmiştir.

İngilizler Birinci Dünya Savaşı sırasında lisan farklılığı açısından Kürt diye bir ırk oluşturmaya çalışmışlar, ancak 7 farklı lehçesi olması, Türk Boylarından da olması ve Anadolu'da (Hattuşuş) Germen dilleri dahil farklı dillerin de olması göçlerin oluşması ile bunları farklı boyuta alınması olanaksız olmuştur. 1990 yıllarında lisan eğitiminin devlet desteğinin kalkması ile Türkçe kurslarına katılımların hemen tamamının Kürt tanımındaki olanların olması, aralarında iletişim ve ilişkilerde Türkçe olmaz ise, ailelerde konuşulmadığı için şart görülmüştür. Aynı durum Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesinde de kendi aralarında yazışmalarda Rusça kullanması, alfabe Kiril olmasına karşın, farklı yazımları nedeniyle anlayamadıkları saptanmıştır.

Yahudiler de varlıkları ile din faktörünü kullanmakta, genetik geçişin anne kaynaklı olacağı varsayımı ile belirli boyutu öne çıkararak, diğerlerini öldürme ve sürme boyutunu ne çıkarmaktadırlar.

Suriye kapsamında temel yapının kabileler olduğu dikkate alınmalıdır. Suriye boyutunda orada olanların Osmanlı kavramını sevmedikleri ama varlıklarını ona borçlu tutmaktadırlar, yayılmalarının önlenmediği ama, varlıklarının devam ettiği belirtilmiştir. Türkiye, kim olursa olsun, varlıklarının devam ettirmek ve yaşamalarına olanak sağlamakta, sadece karşı silah çekmemesi, anarşist olmaması yeterli kabul edilmektedir. 700 üstü kabile, Amerika zorlaması ile yapılan

Estudamyenidoğan

toplantıda, Suudi ve Mısır desteği değil, Türkiye istemeleri, karışılmayacağı için istemektedirler.

Türkiye itham edilenin aksine, kabile kültürü yapısı yok ama zihniyeti olduğu gözlenmektedir. Covid gösterdiği gibi genetik olarak RNA tek olup, tüm insanlarda aynıdır, tek dişi yumurtasından gelmektedir. Kısaca kardeşlik kesindir.

Göçebe Kültürü

Burada göçebe denilse de bu bir klan, grup kültürü anlamındadır. Fenerbahçe ile Galatasaray birlikte olmadığı, aynı meslek grupları veya yakasına rozet takma ile aynı boyutu benimsemesi de belirgindir.

Partiler de aynı yapıdadırlar. Yönetimde rol oynamak için, toplumun reyini almak ötesinde, çeşitli kuvvetler, dikta ve zorlamalar ile karşı tarafı etkisizleştirme yaklaşımları yapmaktadırlar.

Bir partide oy verenlerin yapılanması dikkate alındığında, her grup %20 oya sahip olduğu varsayılırsa: a) Ne olursa olsun, bağımlılık boyutu ile oy verecek olanlar, %20, b) Vermeyi düşünenler, fikir değiştirme olanağı ancak bazı isimlere bağla olanlar, %20, c) Tereddütte olanlar, son ana kadar beklemeyi düşünenler, %20, d) Başka partiye oy vermeyi düşünmeyip, sandığa gitmeyi düşünmeyenler, %20, e) Karşı çıkan ve aleyhte konuşan ama diğer partilerden de uzak olanlar %20 olmaktadır. bu oranlar son ay ve haftaya kadar devam etmektedir. Genel istatistiksel anket çalışmalarında kararsızların oranının %25 ve üstü olması bunun ifadesidir. Daha sonra bu dağılımlar daha net olunmaktadır. Eğer katılım %70 ve üstü olursa, iktidar partileri daha yukarı oranda oy alacaklardır, muhalefet ise daha erken ve mutlaka katılır, tabii söz edilen a, b ve c grupları için geçerlidir.

Askerlikte bir manda, 10 kişilik grup kendi içinde idare yapısı vardır, Ülkemizde sıklıkla yönetici olan Asteğmen, kısaca üniversite mezunu kişidir. Bu teslim olmaz ise, diğerleri ölür de teslim olmazlar. Birçok olaydan söz edilebilir, bazı örnekler verilirse, Kıbrıs'ta komuta kademesi, albay, binbaşı, yüzbaşı doğrudan roketatar ile öldürüldü. Verilen emir, üstünüzden tank geçse bile kıpırdamayacaksınız, 400 kadar mermi, dakikada 350 mermi atan makinalı, ama yer belli olmasın diye, nokta atış ile cevap veren ve çalı dibinde 1,5 metre çukur kazıp gömülen asker ve başında Asteğmenler. Sınıf Arkadaşın Ali Koç anlattıklarından belirtmekteyim. Doğuda mevziye giriliyor, teslim olun, mermi tükenmiş, Eczacı ifadesi, ben eczane açsam kim ilaç alır, teslim olana imkana yok, ama şehit olursam tüm sülaleme bakılır, teslim olamam diyor ve öldürülüyor.

Bir gezi yolculuğunda ekip toplanır, birlik ve mutlak zorunlu kurallar konur, ekip başı, ekip ortası ve ekip sonu kıdemliler konur, her öncekinin bastığı yere basılacak denir, birden sıra koparsa dur denilir ve halkadan kopan aranır.

Evin etrafında tepelerde silah sesleri duyulmaya başlandı, polis tam bulamadı, bunun üzerine biz 6 ev toplandık en üst askerlik rütbeye göre görev dağılımı yaptık, örnek Ermeni soykırımında köylerde de yapıldığı gibi, düzen oluşturduk. Bir hafta

Estudamyenidoğan

sonra kümes yangını oldu, hemen toplandık, hortumları aldık, evin kümesini soğutmaya başladık, itfaiye geldi ve uzman yaklaşımı yaptığımızı söyledi.

Ekip çalışması özellikle risk durumuna göre olması önemlidir.

1) Aile: Bazı topluluklar, çöl veya bazı yerleşim yerlerinin ekonomik zenginlik sağlamaması durumunda kabile, yurt edinmeleri kabile yapısındadır. Orta Asya'da da kabileler, Suriye boyutunda olduğu gibi daha küçük gruplar altına olmuşlardır. Her kabilenin kendisine göre bir yaklaşımı olmaktadır. Selçuklu Beyleri yapısında, Dodurga ve Kayı gibi olanlarda liderlik önemlidir. Hakları riayet etmeleri için, grupta çocuk çağında olanlara son söz verilir, bunlar onların seçimi ve liderlik olarak yetiştirilmesidir. Büyük çocuk değil, liderlik yapabilecek olan seçilir. Miras buna göredir.

Varlık oluşumu yeni nesil kadar, felsefenin devamlılığı önemlidir.

Akşit Sülalesinde nakledilen Miras kavramı:

Bana bırakılan miras ile benim bırakacağım miras nedir diye soruyorsun
Miras olarak denilenler, bırakılanları belirtiyorum

Dedemlerden bu yana; Hilmi, Zühtü ve Abdullah
Amcam/Dedemlerden
Ailemden, aldığım marsımı devredebilirim, başka bırakacak şeyim yoktur
Bu ailede, nesilden nesille geçen bir mirastır, bize böyle söylenen
Başka bir miras bırakılmadı, gerekte yoktur zaten

Meslek edindin, hekim oldun, yolun insanlığa hizmettir
Her hasta, her olay, her durum bir öğüt, bir ders, bir eğitim, bir örnektir
Örnek ise emsal alınır, tekrarlanır, ibret ise kaçınılır, tövbe edilir yapılmaz
Tümü bir ders alınmak için bir sınavdır bilesin

Aklını ve gönlünü bütünleştirerek, bilgini genişleterek ilerleyeceksin
Hiçbir şeyi sorgulamadan, kural, emir olarak algılayamazsın
Kendi kararın olmadıkça yapamazsın, hesap verirken cevabın olmalı
Amacın, gerekçen, dayandıkların, yaptış ve işleme tarzın sorgulanacaktır

Din konuları senin mesleğin değildir, ama inanç açısından sorgulamalısın
Yaptıklarından önce niyetin sorgulanacak
Rab'dan başka kimseye boyun eğme, bir şey ve dilek de talep etme
Mirasın öğüt olmalı, mal mülk, para, pul sağ iken dağıtılır, bırakılmaz

Bu sözler ancak ve sadece duymak için değil, yaşamak için söylenir
İki defa değil, bir defa söylenir
Bu sözler sadece anlayıp, kavranması için, bunu yaşam edecelere söylenir
Anlamak, kavramak senin işindir, biz öğüt verimiz, yapmak, yaşamak sana aittir

Yargılayan biz değiliz, karşında olamayız, bizler gelip geçiciyiz
Bizler sana çocuk iken de inandık, senin çocuk sözlerini dinledik, yaptık
Niyetinin temiz olduğunu gördük, eskiden olduğu gibi, ne dersin kabulümüzdür
Hatırlarsan, senin yorumun, değerlendirmeni dikkate alır ve buna göre yapardık

Sülalede çocuklar büyüklerin görtüşlerini dinledikten sonra, daha insancıl, adaletli davranır
Büyükler arasındaki ilişkileri bilmediği için daha gerçekçi davranırlar bilesin
Ben eğitim almış, ben bilirim, ben yaparım deme, ilk önce dinle
Düşün, yorumla ve fikir al, çocuklar bile senden daha doğru ve gerçekçi olabilir

Yaradan bize kitap, öğüt göndermiş, ders almak, düşünmek akı çalıştırmak için
Herhangi bir ayet bile senin içinde olduğun durumu açıklar, yol gösterir
O andaki durumunu açıklar, sen yeter ki düşün, algılamaya çalış
Doğrudan sana, insanlara hitap etmektedir, Peygamber ileticidir, onun yaşantısı, sözleri, geçmişşi bir örnektir

Her olay, her durum, her kişi farklıdır
Sen "Peygamber olsa ne yapardı" diye düşünerek yapmalısın, örnek budur
Her kelimenin, her ifadenin farklı anlamları, vurguları olabilir,
İncele, araştır, düşün, sorgula ve sonra karar ver, bilmiyorum demek yüce iştir

Güzel, iyi ilkeler temelinde yol al, dik dur, eğilme, hak ve adaletten ayrıılma
Her zaman şükret, sev ve sevgi ile dolu ol
Zalime karşı çık, onunla değil, eylemi ile mücadele et, o zavallı ve açınacak kişidir

Estudamyenidogan

Duada bile bizler bir şeyler istemeyiz, sadece şükrederiz, bizlere akıl ihsan et deriz

İstediklerimden daya iyisi olduğu bir zaman sürecinde, istemenin gereksizliği net yaşadın, tecrübe ettin, anladın, değil mi?

Bizler sadece şükrederiz. Niyeti gerçekleştirmek hedefimiz, amacımız olmalıdır

Olup olmaması imkân ve şartlara bağlıdır, sorumlusu olamazsın

Sen, yola devam etmek ve hakkı ifade etmek görevindir

Anlamını bilmediğimiz, kavramadığımız hiçbir Kuran ayeti bile olsa doğrudan okumayız, söylemeyiz

Başkası okuyabilir, ama bir hekim, üniversite mezunu bunu yapamaz

Anlamadığın, sorgulamadığın bir şeyi okuyamazsın, anlamış gibi de görünemezsin

Yorumun, tüm Kuran temeline uygun olarak olmalıdır

Ölüme giderken kılınacak namazda; Kevser ve İhlas suresi okunur bunlar yeter, ancak anlayarak, kavrayarak okunmalıdır

Muhakkak ki biz verdik sana o Kevser'i (bilim, şerefi, zenginliği, güzellikleri)

O halde Rabbin için Salata yaşa ve benliği kes, kurban ol

Muhakkak ki sana hıncı-düşman var ya asıl soyu kesik olan odur

Deki hu Allah Ehaddir (sınırsız), Allah Sameddir (her şeyi kapsayan-eklenmeyen)

Doğurmamış ve doğurulmamıştır

Ona hiçbir küfüv olmadı (hiçbir şeyin dengi değildir)

Doğru ve hakikatin yolunda yürü, sapma olursa hemen yolunu değiştir

Yalnız olduğunu sanma, bu yaşam sonsuz değildir, bir süreçtir,

Rabbin sana senden yakındır, koruyup, gözetendir

İlim adamının sınavı ikilemelerdir. Benliği yenip, durumu, bireyin hakkını düşünmelisin

Hak edişe göre hakkı vermelisin

Kendi benliğine bile haksızlık yapmamalısın

Hakka tecavüz bile kabul edilemez

Zarar zaten amacın olmaz, oluşursa gönül al, zararını tazmin et

Hakkı zedeleyecek olanlar için dik dur, güzel örnek ol

Zayıf korunmaya muhtaçtır, canlı, cansız ne olursa olsun

Çirkin ve kötü daha belirgindir, onlardan ibret al, sakın ve kaç

Atalarımızın iyiliklerini, sevgilerini örnek, yanlışlarından ibret al

Canlı ve cansızın bile farkı yoktur, bir süre sonra yok olacaklardır

Korkma, korku yoktur, korkunca Rabbine sığın

Endişe bile duyma yoluna devam et, zarar benlikten gelir

Başarmak veya başarmamak değildir, niyettir önemli olan

Bize düşen yürümek, doğruluk ve güzellikte yürümek, hakkı belirtmektir

Hedefe varmak nasiptir, yeter ki ifade et, belirt hakkı, hakikati

Niyetin daima insanlık, sevgi ve saygı olsun

İnsan sevgi üretmek, sevgiyi yaygınlaştırmak için yaratılmıştır

Para, pul hiçbir zaman yeterli olmaz bilesin

Harcadığın kadar harca, zaten amacın bellidir, sadakadır

Mezara sadece kefen ile ineceğiz, yanında mal olmasın

Ölmeden malını dağıt, itirazlarını önden sana söyleyinler, arkadan değil. Sonra ödeyemezsin hatayı düzeltemezsin ki bilesin

Sadece kendinin yöneticisi ol, kendini yönet, arzularını değil. Sadece şükret, isteme bir şey, güzellik ve sevgi dışına

Yaptıklarını kimse bilmesin, bilen bilir, anlatan anlar. Anlatman bile gereksizdir, açıklamalar bile anlamsız olabilir

Bu sözler tanınan, bilinen ve algılayan söylenen sözlerdir. Her bireye söylenemez, yapamayacaklara da belirtilemez

Başına gelen tüm sorunlar, dertler, sadece alacağın hayrı arttırır. Gururlanma, benliğine kapılma, ataların ile övünme

Sınav devamlıdır, ölümden sonra bile hayırla anılmalısın

Sadece konu seninle ilgili değil, senin bıraktıkların ile ilgilidir

Sevgi bırakmışsan eğer, işte buna miras denir

Sizlere bırakılan yegâna miras da budur, sevme ve sevilmedir

Celal Bayar'ın başucundaki yazı "sadece sana kulluk eder ve bunun farkındalığını niyaz ederiz" olup, temel ilkedir

Ayrıca hayat felsefesi olarak; muhakkak ki insan hüsrân içindedir, ancak inanıp, bunun gereğine uyanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesnadır"

Hakkı tavsiye ve hak nedir sorgusu da eğitilmenin amacıdır, özetidir

Durma, ara verme, son nefese kadar yola devam esastır

Miras budur ve mirasa giden yol da budur

1972 yılında mezun olduktan sonra BANA Müderris Azmi Abdullah Akşit /Dedemin Kardeşinin ve BABAMA da mezun olunca Rahmetli Müftü Mehmet Arif, Dedem tarafından iletilenlerdir.

2015 yılında miras olarak özetlenmiştir.

Burada da görüldüğü gibi miras maddi değil, sevgi ve haklar üzerinde oluşmaktadır.

Ölüm kaçınılmaz olacağına göre evliliklerin, akraba tarzında olması veya başka kabilelerin Bey kızı veya damat olarak da yine yetkin ve yetkili birisi olması anlamlıdır. Kayı boyu Dodurga ile evlenmesi tesadüfi değildir. Ölüm ile varlık bitmemesi için, yaşarken, varlık durumunda da yeni nesi yeni nesil yetişmelidir.

2) Kültürel kaynaklar, Sanat: Tarihsel olarak belirli aşamalar kültürel kaynak olmaktadır. Mensupların yönetici olması, Milletvekili, Rektör, Profesör olmaları ile bir kaynak olmaktadır. Burada onların davranışları bir destan yapısında yeni nesillere de iletilmektedir. Bireylerin bir sanat dalı ile ilgilenmesi, ancak kendilerine özgün bir özellik olmalıdır. Akşit sülalesinde Yazar karakalem üzerinde çalışmaktadır.

Rektör olduktan sonra bazı epik destansı hikayeler olması, 9 kişi yemesine karşın, tek başına oğlak çevirme yediği, 25 yıl sonra sallandığı ağacın, yeni imiş gibi nasıl yaptığı, hiçbir akrabasını işe almamak ile, Hz. Ömer gibi davrandığı şeklinde yaklaşımlar yapılmıştır.

Varlık insanlıkta oldukça devam ederken, ölüm bunu pekiştirir, eğer ölmek için bir kabile kendi felsefesinden vaz geçerse yok olmaktadır. Selçuklu beyliklerinde de lider olmak için yaklaşımlar ve kısaca ihanet denilebilen boyutlar yoklukları ile sonlanmaktadır.

Yeni nesil felsefe oluşturabilen olmalıdır, zorbaya direnç, diktaya karşı çıkmak, ölümcül olsa bile yeni nesil bu varlığı sürdüreceğinden emin olmaktadır.

3) Çevre: Çevre önemli varlık devamlılığı için şarttır. Almanya'ya gidenler genellikle kendi kabile korunması ile ayakta durabilmişlerdir. Bulgaristan göçmenleri de aynı şekilde kendi kabile gibi, akraba ve daha önce taşınanların yerleşmesi ile oldular, Bursa ve Eskişehir'de bazı mahallelerde yerleştiler.

Kayı Boyu yerleşim yeri olarak, Bağdat veya bu taraflarda göçmüş olsalar bile, Bizans sınırı ile genişleme olanağı bulmuşlardır. Buradan Edirne ve Balkan Devleti olmuş, sonra İstanbul ve Anadolu fethedilmiştir.

Kabile varlığı için en önemli boyut, bağımsızlıktır, bir gücün himayesinde olması, zamanla yokluğu anlamındadır.

Denizli Bölgesinde 5 Selçuk Beyliği olmuş ve bunun etkileri de zamanımızda gözlenmektedir. Çal, Çivril ile Acıpayam, Tavas ve Kale platoları aynı yapıda olmuşlardır. Acıgöl yapısı yine farklı olmuştur. Aydın tarafında farklı yönetim, merkezde de İnanç-oğulları da yapılanmıştır. Babadağ ile Güney Bölge yapılanması da anlaşılmaktadır. Basit olarak düğünlerde gelin kıyafetleri farklıdır. Düğün oyunları da ayrıcalıklıdır. Zamanımızda bütünleşmişlerse de eski yapı farklıdır. Tavas Bölgesinde zeybek varken, diğer yerlerde kaşık oyunu belirgindir.

Çevre bağımsızlık olabilecek yer ise, diktadan uzak olunmalıdır. Ölüm olsa değil, bağımlı olmamak temel alınmalıdır.

4) Eğitim: Kabilenin sürdürülmesi için en üst düzeyde eğitim gereklidir ve bu özellikle lider kademesinde olanlarda beklenir. Bu eğitim alanlar, aynı zamanda sülale içinde de görüş sunanlardan olmaktadır.

Eğitim bir büyüklük değildir, toplumu aydınlatmadır, her bireye eşit saygı duyma le olmakta, müdahale edilmeyeceği de bilinmelidir. Yaşlılar tecrübeleri ile eğitimleri yüksek olmasa bile danışman niteliklerini sürdürürler.

Mevcut düzenin devamlılığı değil, devamlı değişim ve gelişim aktif gençlerde sağlanmalı, varlığın devamı budur. Bu nedenle mevcut değil, gelecek yapıya göre eğitim esastır.

5) Din/Devlet/Yönetim boyutu: Güçlü kabilelerde başkasının dediği değil, orijinal boyut ele alınmalıdır, kabilenin eğitimli ve tecrübeli büyükleri yorumu yaparlar. Din temeli Kitap ise onu

ele alır, ilk yaklaşımı boyutu ile yorumlarlar. Örnek: a) abd, ibadet anlamında olan, eski İbranice, çalışarak değer üretmek olup, bu Farsça daha sonra Namaz olarak değil, varlığa katkı sağlama eylemi olmalıdır. Peygamber kılması günde iki rekat iki defa ise, diğerlerine karşı değil ama zorlamaları da kabul etmezler. Ayrıca; b) hiçbir kişi başkasına zorlama yapamaz, sorgulayamaz, Yaratan boyutunu bile tartışamaz. 622 Medine Antlaşmasında bile olan bir maddedir. İnanca karışılmaz. Bunun yanında, c) İtaat değil, saygı ve kurala uyma, Eslemna değil, emin, güven boyutu öne alınmalı, zorlama, hatta ikna bile kabul edilebilir olamaz. Bunun çözümü Toy denilen toplantıda alınacak kararlarda, bireyin rızası dışında zorla yaptırım olmaz, suç ise belirgin, kanıta dayalı ve daha önce yazılı belirgin olmalıdır. Cezayı da belirli kadı makamı ile tazminatı da zedelenen alır.

Bir reis bireylere adil davrandıkça yönetimde kalabilir, yoksa gider. Güç bazı kabilelerde bedensel kuvvet iken, gerçekte ise akıllı olmak ile olunur.

İnançlar kabilenin parçalanmasına neden olacağı için, farklı düşünce kabul edilebilir olmaktadır. Bu durum oğlanın babasını bile kabul etmediği durumlara yol açsa bile, bir döngü ile taktir edeceği düşünülür.

6) İnsan: Kabileleri oluşturan güç bireyler olduğuna göre, yeni nesi, yen düzene göre yetişmelidir. Yaşlılar öğüt verenler olmaktadır. Atalara saygı bir put yapmak değil, eylemlerini anmak ile olabilir.

Her insan ayrı yapıda ve değer olsa, birbirlerine uyarı yaparlar, ancak karışmazlar, kararlarında bağımsız bırakırlar. Bir bakınca düşman gibi ele alınabilir, ama gerçekte ise birbirine dayanan kişilerdir.

Bireyin yetişmesi de Tıp Mesleğinde bazı ilkeler esas alınmaktadır. Bunlar⁵:

a-- Her birey ve olay özel (özzerk), özgün ve bağımsızdır. Hukuk, birey üstünlüğü temelinde olup, insan ayrıdır, fark ve ayrımcılık olmaz ve haklar temelinde eşittirler. İnsanlar (hekimler) birbirleri ile kardeşlik bağı ile bağlıdır. Gizlilik ve güven temel ilişkileri düzenler.

b-- Yaklaşımların bilimsel temel ve deneyim çerçevesinde yapılmasının vurgulanması

c-- Öncelikle *zararımızın dokunmaması* gerektiği belirtilmelidir (yararlılık ilke edinmelidir)

d-- Tedavi yaklaşımın daima önünde tedbir ve koruyucu hekimliğin geldiği işlenmelidir.

e-- Yapılacak yaklaşımın medikal gerekçesi (hak edişe göre yaklaşım) olmalıdır. Gereksiz işlem yapılamaz.

f-- Yapılacak işlemlerde alet ve malzemenin seçimi, malzemelerin özelliklerinin bilinmesi

g-- Yaklaşımların plastik insanlara değil, gerçek canlılara yapılır gibi *insanca yaklaşımın* öğretilmesi

Ölmeden önce tüm bireyler birbirlerine söyleyeceğini söylemiş, dolayısıyla bir nefret ve kavga devam etmez.

7) Sağlık algısı ve yapısı: Sağlık teşkilatında yaşamsal önemli olmaktadır. Ekip kurulur, en ufak bilim dışı olan, konumuna bakılmadan dışlanır.

Hekimlik Mesleği de birey yetiştirme ile ekip olma boyutunda olduğu için, aşağıdaki yaklaşımlar öngörülmelidir, bu ölüm değil, varlığın devamlılığı sağlanmaya çalışılır.

Başlıca kurulan ekipler⁵:

1-- Aşama 1: Ekipte bir partner (yardımcı eleman) olması (**Bilinçsiz yetersizlik:** Beceri ile ilgili eksikliklerinin farkında değildirler, çocuk veya ergen olabilirler) **Metot:** Mutlak bir tecrübeli bir deneticinin gözetiminde yapılmasının öğretilmesi, (Genel *Acil Yardım* yaklaşımından farklı olduğu işlenmelidir)

2-- Aşama 2: Öğrendikleri yaklaşımları, uygulamaya yönlendirilmesi (**Bilinçsiz becerisizlik:** Ben yaparım der ama tehlikeye atılır) **Metot:** Hekimlik Mesleğinin sanatsal uygulaması, işlemlerin *Etik Kurallara* uygunluğu, kendi kendine eğitim ve öğrenmeyi yaparak uygulamak

3-- Aşama 3: Detaylı uygulamaya yönelik, teknik bilgileri bilmeli ve yapmalı (**Bilinçli yetersizlik:** Becerideki yetersizliklerini fark ederler, ama henüz beceriyi öğrenememişlerdir) **Metot:** Ekip oluşturarak, öğrenme ve uygulamanın ekip tarafından kendilerince kontrolü, not alınması, belgelendirilmesi ve bilginin çizelgelerle takibi.

4-- Aşama 4: Olayların değerlendirilmesi, bakım yapısını oluşturma (rutin bakım, ikincil (destek & tedavi) bakım, yoğun bakım bu grupta eğitsel değildir) (**Bilinçli eğitim talebi, yeterlilik:** Yeni beceriyi öğrenmişlerdir, ancak doğru olarak uygulayabilmek için tüm dikkatlerini vermeleri gerekir) **Metot:** Kendi kendine eğitim, hasta/olgu temelinde eğitim-öğretim, sorumluluk alma ve doğrudan hekimlik yaklaşımlarını yapma

5-- Aşama 5: Eğitim ve öğretim yardımcılığı, detaylı uygulamaları bizzat yapma (**Bilinçsiz yeterlilik**: Pek çok pratikten sonra beceriyi tüm dikkatlerini vermeden de rahatlıkla doğru olarak uygular hale gelirler) **Metot**: bilim ve hasta dengesini oluşturmak

6-- Aşama 6: Uzmanlaşma, konusunda uygulamaları bizzat yaparak öğrenme. **Metot**: “*Hastalık yok hasta vardır*” prensibi ile devamlı bilimsel sorgulama ile yaklaşım, izleme

7-- Aşama 7: Beceri kazanma, sertifikasyon eğitimleri (Neonatal Resüsitasyon Sertifikası gibi) **Metot**: “*Etik ilkeler-Helsinki Bildirgesi gibi*” prensipleri temelinde bilimsel araştırmalar yapmak

Kabile Kültürü ile özellikle Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi benzer özellik göstermektedir, bu açıdan sevgi temelinde, iş birliği ve eşgüdüm boyutu yaklaşımı ile bütünlük sağlanmalıdır. Varlık ancak bu şekilde sağlanır, sorunlarda oluşacak bir kavga boyutu parçalanma ile sonlanır.

8) Teknolojik boyut: Her birey en üst teknolojiye sahip olmalıdır. Bir hekim için, tüm donanımlar, tüm laboratuvar yanında, bilim ile de donatılmış olmalıdır. Bilişim zamanında referans ulaşmak kolay ise de her birey farklı olduğu için, yaklaşımlarda terzilik gibi, buluş ve yaratıcılık önemlidir.

Teknoloji var olmak için tek amaç olmaktadır. Ölümün amacı da teknolojiye sahip olmak ve bunun yeni nesillere ulaştırılmasıdır. Bu sadece cihazlar değil, felsefe olarak da oluşmalıdır.

Yenidoğan Olgusu

Bir ailede yeni nesil, her bakımdan övünç kaynağı olması idealdir ve bu açıdan engelli dahil, varlıklarının yok olması açısından, ötenazi sık uygulanmaktadır. Bu bir gelenek olarak ele alınması da yaşlı temsilcinin soğuk, karlı buz suyu ile prematüreyi, bebekleri bir bakıma *çelikleşme* denilen yaklaşım ile yıkamaları ile hipotermiden ölümüne neden olabilmektedir.

Kabile Kültüründe temel olan gebe ve anne bebekten sorumlu olan, *yaşar, yaşamaz, yaşayan bizimidir* felsefesi sık tanımlanan yaklaşım olmaktadır.

Sonuç

Osmanlı İmparatorluğunun yıkılması, benliğin kabile yapısından endüstriye geçmesi ve burada Kurum Kültürü yerine Birey Hakkına dönük olmamasıdır. Atatürk bunu kavrayarak birey hakkı esaslı, Cumhuriyet temelinde olmuştur.

Daha sonra gelenler ise, Cumhuriyet kavramı yerine, bir dikta yönetimine yönelmeleri de olayı kavramamalarındandır.

Kabile Kültüründe varlık birey hakkı, adaletin hak edişe göre dağıtımı olmaz ise yıkılır, varlığın birliktelik sanılır, güç toplu olmak sanılırsa yokluk kaçınılmazdır.

Kaynaklar

- 1) Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- 2) Akşitler. Wikipedia,
- 3) Quran, www.ahmedhulusi.org. 2008.
- 4) Kuran, Türkçe: Y. N. ÖZTÜRK, Kur'anı Kerim Meali. www.yeniboyut.com/meal.asp.
- 5) M. A. Akşit. Mesleki Beceriler Kazandırma Kursları, EsOGÜ, 2012.